

Preken i Lørenskog kirke 6. september 2009

14. s. e. pinse

Kapellan Elisabeth Lund

Den barmhjertig samaritan har igrunnen fått en slags kjendisstatus. Det er iallfall veldig mange som har hørt om ham. Han er ikke en virkelig person engang, men han er med i en av de fortellingene Jesus fortalte.

Dere skal få høre den nå.

Det står skrevet i evangeliet etter Lukas i det 10. kapittel:

Da stod en lovkyndig fram og ville sette Jesus på prøve.

«Mester,» sa han, «hva skal jeg gjøre for å få evig liv?»

«Hva står skrevet i loven?» sa Jesus. «Hva leser du der?»

Han svarte: «Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din kraft og av all din forstand, og din neste som deg selv.»

Da sa Jesus: «Du svarte rett. Gjør det, så skal du leve.»

Men den andre ville rettferdiggjøre seg og spurte:

«Hvem er så min neste?»

Jesus tok spørsmålet opp og sa:

En mann gikk fra Jerusalem ned til Jeriko. Da falt han i hendene på røvere. De rev klærne av ham, skamslo ham og lot ham ligge der halvdød.

Nå traff det seg slik at en prest kom samme vei; han så ham, men gikk rett forbi.

Det samme gjorde en levitt; han kom, så mannen og gikk forbi.

Men en samaritan som var på reise, kom også dit han lå; og da han fikk se ham, syntes han inderlig synd på ham. Han gikk bort til ham, helte olje og vin på sårene hans og forbandt dem, løftet ham opp på eselet sitt og tok ham med til et herberge og pleiet ham.

Neste morgen tok han fram to denarer, gav dem til verten og sa: «Sørg godt for ham; og må du legge ut mer, skal jeg betale deg når jeg kommer tilbake.»

Hvem av disse tre synes du nå viste seg som en neste for ham som ble overfalt av røvere?

Han svarte: «Den som viste barmhjertighet mot ham.»

Da sa Jesus: «Gå du bort og gjør likeså.»

Slik lyder Herrens ord.

Han hadde hørt om Jesus fra Nasaret. Det var helt umulig å ikke høre om Jesus. Alle snakket om denne mannen som gikk rundt og helbredet mennesker og gjorde vann til vin. Han trodde ikke noe særlig på det. Han hadde iallfall ikke sett det selv. Men han hadde en gang hørt noe av det Jesus sa til folket. Det var helt på grensen til å være blasfemi. Han oppførte seg som om han selv skulle være Gud, og hevet seg over loven.

Mannen visste godt hva det sto i loven, for den hadde han lært siden han var en liten guttunge. Nå var han en av de som kunne loven best av alle, iallfall av alle i Jerusalem. Han var en rettroende jøde, og av god familie var han også. Nå var det han som underviste de unge guttene i loven, og han visste hvor viktig det var å overlevere nøyaktig det samme som han hadde lært selv. Loven var hellig, og måtte ikke forandres med en tøddel.

Han begynte å bli alvorlig bekymret for hvordan det skulle gå med folket hvis de hørte for mye på denne Jesus. I det siste hadde han til og med hørt at noen hvisket om at han kanskje kunne være Messias. Messias! Han var så langt fra Messias som det gikk an å komme. Messias skulle jo komme som en konge. En stolt og mektig konge, ikke som en fattig mann i sandaler som spiser middag hos tollere og syndere.

Nei, han kunne ikke vente lenger. Noe måtte gjøres. Han måtte finne ut hvem denne Jesus var, han måtte teste om han forkynte den rette lære, om han forkynte etter loven.

Det tok litt tid å finne Jesus, men da han endelig fant ham var han alene med disiplene sine. De satt et stykke utenfor byen, antagelig for å få en pause fra alle som til stadighet fulgte etter dem. Han hadde allerede tenkt ut hva han skulle spørre Jesus om. Det måtte være noe viktig, noe som kunne avsløre Jesus hvis han ikke lærte rett.

Han gikk bort og spurte: «Mester, hva skal jeg gjøre for å få evig liv?»

Jesus møtte blikket hans. Han virket litt oppgitt. Det var nok ikke første gangen en av de lovkyndige spurte han om noe de selv visste svaret på. Han svarte med et spørsmål: «Hva står skrevet i loven?»

Her var den lærde mannen på hjemmebane. Han siterte: «Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din kraft og av all din forstand, og din neste som deg selv». Han ventet spent. Jesus sa: «Du svarte rett. Gjør det, så skal du leve». Så snudde han seg mot disiplene sine igjen.

«Gjør det». Det var ingenting å ta Jesus på. Han svarte som en god jøde, etter loven. «Gjør det». Det var noe med måten han sa det på, som gjorde at mannen måtte tenke etter. Gjorde han det som disse ordene sa han skulle gjøre? Hmm. Elske din neste som deg selv. Han tok seg da godt av familien sin... Han visste at neste betydde en som sto en nær, men han hadde alltid strevd med å finne ut hvor grensene skulle gå. Hvem var nær nok. De lovkyndige hadde brukt mye tid på å diskutere dette problemet, men det var mange forskjellige svar.

Holdt han loven? Ja, han var jo en lovens mann. Det var bare å sette riktige grenser for hvem man skulle kalle sin neste.

Det var noe med denne Jesus. Han så hvordan han snakket med disiplene sine. Det var på en helt annen måte enn lærerne i tempelet. Han så virkelig ut til å bry seg om dem. Og så var det noe spesielt med øynene hans. Ikke at de hadde noe spesielt utseende. Det var noe med måten han så på. Det virket som om Jesus kunne se tvers gjennom ham. Det virket som om Jesus ikke trodde at han klarte å holde loven. Han måtte få klarhet i dette. Han måtte få Jesus til å forstå at han virkelig levde etter loven. Han kremtet. Jesus snudde seg og så overrasket ut over at han var der fortsatt. «Hvem er så min neste?», spurte mannen.

Da begynte Jesus å fortelle en historie om en mann som var slått ned av røvere på den farlige strekningen mellom Jerusalem og Jeriko. Han hadde ofte gått der selv, for å besøke noen av de som jobbet i tempelet. Det var nemlig mange av dem som bodde i Jeriko. Det var høye fjell der og mange steder for røvere å gjemme seg. Jesus fortalte om en prest og en levitt som gikk forbi. De var sikkert på vei hjem, tenkte mannen. De gikk forbi den forslåtte mannen. De kunne selvfølgelig ikke røre ham. Hvis de stoppet, kunne de jo risikere å bli slått ned selv. Dessuten kunne de ikke vite om mannen var død, og hvis de rørte en død ville de bli regnet som urene.

Mannen forsto dem godt. Dessuten var ikke denne mannen en av deres neste.

Så fortalte Jesus om en samaritan, en av det folket som jødene ikke ville ha noe med å gjøre. De er et blandingsfolk, og har ingen rett lære. Man bør passe seg for sånne. Men i den historien som Jesus fortalte gikk samaritanen bort og hjalp den nedslåtte mannen, fordi han synes synd på ham.

Da Jesus var ferdig å fortelle snudde han alt på hodet. Han svarte ikke på det den lovkyndige spurte om. Han spør hvem som viste seg som en neste for ham som ble overfalt av røvere.

Mannen ville ikke engang ta ordet «samaritan» i sin munn, men han kunne ikke svare noe annet enn at det var ham som viste barmhjertighet. Da sa Jesus: «Gå du bort og gjør likeså»
Mente Jesus virkelig at han skulle elske alle han møtte uansett hvor og når like mye som han elsket seg selv! Det var jo umulig. Da ble det jo ikke mulig å holde loven. Hvordan skulle han da få evig liv?

Den lovkyndige jøden prøver å finne ut hva han må gjøre for selv å få evig liv. Derfor blir han opptatt av å sette en grense for hvor langt han må strekke seg. Hvilke mennesker han må hjelpe og hvilke han kan overse. Kanskje mest for å sikre seg selv evig liv.

Jesus snur opp ned på hele problemstillingen. Han spør heller etter hvem som viste seg som en neste for han som trengte hjelp. Det er jo det som er det viktige. At de som trenger det får hjelp. At noen er barmhjertige. Det finnes ikke grenser for Guds barmhjertighet og kjærlighet.

Den barmhjertige samaritan ser ikke ut til å vurdere om han som ligger i grøfta er hans neste eller ikke. Han ser heller ikke ut til å tenke på hva han selv kan få ut av å hjelpe ham. Han har antagelig ikke engang en bevisst tanke om at det han gjør er en tjeneste for Gud. Han hjelper bare fordi det er det eneste naturlige å gjøre. Fordi han synes synd på han som ligger der. Han er en mann med hjertet på rett plass.

Dere foreldre har fått et nytt lite barn. Dere har ansvar for en som trenger deres hjelp, kjærlighet og omsorg. Deres barmhjertighet. For de fleste av oss slår det inn en automatikk i at vi vil ta vare på og strekke oss langt for barna våre. Selv om kroppene våre blir slitne av for lite søvn og masse ansvar, så trår vi til og gjør så godt vi kan for barna våre. Barmhjertigheten ligger i oss. Vi har det i oss at vi vil ta vare på mennesket. På livet.

Den mannen i Jesus sin fortelling, han som ble slått ned av røvere, han ligger der i grøfttekanten som et forstyrrende element for presten og levitten som er på vei dit de skal. Det finnes mange forstyrrelser i grøfttekanten på vår vei mot det gode og målrettede livet. Vi kan sette på oss skylapper og bare gå på, men selve livet er ikke så rett fram.

I sommer opplevde vi en stor tragedie her på Lørenskog da en liten gutt drukna i Langvannet. Det var nevøen min, Håkon på 4 år.

Etter at det skjedde har jeg lært, eller erfart, mye mer om hva barmhjertighet er. Både hva det er å vise barmhjertighet og hva det er å ta imot barmhjertighet.

Det er å bli berørt av et annet menneske. Å la andres liv gå inn på oss.

Og det er å berøre den andre. Å la vårt berørte hjerte bevege hender og føtter og tid og penger og det som må til for å gjøre noe med en annens nød og smerte.

Det er bare når vi lar oss berøre at vi får kjent på hva som er det virkelige livet. På godt og vondt.

Gud har skapt oss til å leve i fellesskap med hverandre. Vi er avhengige av hverandre. Vi må vise barmhjertighet og vi må ta imot barmhjertighet. Vi må ta vare på hverandre både i gleden og i sorgen. Vi må elske vår neste. For livet er så skjørt.

Det nyfødte barnet minner oss om det. De sterke følelsene det kan gi oss av både glede og frykt. Det forteller oss noe om hvor verdifullt livet er. Hvor verdifullt mennesket er. Vi er skapt i kjærlighet av Gud, og vi er skapt til kjærlighet for hverandre.

La oss være barmhjertige.

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd, som var og er og blir én sann Gud fra evighet til evighet.